

Chyk Denys. Sine prece, sine pretio, sine poculo?: Elections as An Event in the Plot of the “High Road Novels” by H. Kvitka-Osnovianenko and Ch. Dickens. The article deals with the election as an event in the novel “The Life and Adventures... of Stolbikov...” by H. Kvitka-Osnovianenko and “The Posthumous Papers of the Pickwick Club by Ch. Dickens. It traces how in the texts the election likened gambling, a real competition between the participants of the election process, which takes features of “explosion” in the life of the provincial towns. Election as an event of exceptional importance in the investigated novels is deployed in the chronotopes of a provincial fictional town of Eatanswill and of an unnamed Ukrainian peripheral town. Election results and race form a solid simulacrum, which masks the lack of representativeness of power in the British Parliament and the Russian county administration. The article examines how writers argue that the imitation of choice act turns pathetic election to farce.

Key words: genre, the high road novel, event, provincial election.

УДК 82.091::821.161.2+821.112.2

Ольга Чик

ФЕМІНІСТИЧНИЙ ДИСКУРС У РОМАНАХ «ЛЮБОРАЦЬКІ» А. СВИДНИЦЬКОГО ТА «EFFI BRIEST» Т. ФОНТАНЕ

У статті розглянуто «чоловічі тексти» А. Свидницького й Т. Фонтане – романи «Люборацькі» та «Effi Briest», які можна означити «феміністичними» з огляду на те, що їхні автори свідомо кидають виклик не так патріархальному літературному канону, як патріархальному суспільству. Типологічна схожість жіночих характерів у А. Свидницького та Т. Фонтане зумовлена близькістю їхніх естетичних принципів: у досліджуваних романах виховання бачимо оновлення підходів до зображення жінки.

Ключові слова: роман виховання, патріархальне суспільство, жіночий образ, компаративна типологія.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасне українське літературознавство виявляє активне зацікавлення проблемами літературного фемінізму. Термін «фемінізм» став багатозначним, набувши різних конотацій. Як зауважує В. Погребна, «сміслові межі поняття “фемінізм” є широкими, адже це явище неоднорідне за своїм складом. Це поняття неможливо визначити однозначно, оскільки саме явище видозмінюється з плином часу, розширює коло інтересів і про-

блем, які входять у його поле. Сучасний фемінізм – це і суспільний рух жінок, і соціально-політична теорія, і форма свідомості (світогляд), і альтернативна теорія культури. Це не тільки соціальний феномен, але й феномен науковий, культурний» [6, с. 6]. Відома американська дослідниця «жіночого» дискурсу Е. Шовалтер розрізняла два види феміністичної критики: ідеологічний, що «цікавиться феміністами і пропонує феміністичні способи читання текстів, які розглядають образи і стереотипи жінок у літературі, неправильне уявлення про жінок у критиці та жінку-як-знак у семіотичній системі» [10, с. 682], та гінокритичний, предметом дослідження якого є «вивчення жінок як письменниць і його суб'єктами є історія, стилі, теми, жанри і структури жіночого писання» [10, с. 685]. Наголосимо, що ми не зараховуємо А. Свидницького і Т. Фонтане до феміністів у сучасному розумінні, але вважаємо за потрібне типологічно зіставити особливості потрактування жіночих образів-характерів у досліджуваних романах «Люборацькі» та «Effi Briest». При прочитанні феміністичного дискурсу використовуємо теоретично-практичний доробок представників ідеологічної феміністичної критики.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Протягом понад століття від значно запізнілої публікації роману «Люборацькі» А. Свидницького до аналізу цього твору зверталось чимало українських дослідників (І. Франко, М. Зеров, В. Герасименко, М. Сиваченко, П. Хропко, Н. Жук, Є. Сохацька, О. Сидоренко та ін.). Поетику роману ґрунтовно перепрочитують сучасні науковці (Н. Данюк, В. Зарва та ін.), проте досі роман А. Свидницького «Люборацькі» в контексті німецького роману виховання другої половини ХІХ ст., зокрема у порівняльно-типологічному зіставленні з романами Т. Фонтане, спеціально не розглядався. Творчість Т. Фонтане активно досліджували й досліджують зарубіжні науковці (І. Бінер, Є. Волков, С. Гіждеу, П. Рілла, Х. Річер, І. Фрадкін та ін.), однак доробок німецького романіста-реаліста в останні два десятиліття не став об'єктом активного перепрочитання українських літературознавців із нових і незаангажованих методологічних позицій.

Дослідники довели, що психологізм реалістичних творів відіграє величезну роль при конструюванні художніх світів образів-характерів. Зацікавлення жіночою психологією характерне для багатьох прозових творів українських і німецькомовних реалістів (Марко Вовчок, Г. Келлер, Е. Меріке, М. Коцюбинський, Панас Мирний,

І. Нечуй-Левицький, В. Раабе, Т. Штурм, І. Франко) і, що важливо для нашого дослідження, для А. Свидницького та Т. Фонтане. Щоправда, говорячи про українську літературу доби реалізму, слід пам'ятати, що «в Україні середини ХІХ ст. склалася соціокультурна ситуація, яка нагально спрямовувала національну літературу до «простонародної аудиторії», формувала «колективну систему», яка орієнтувала на відображення народного життя й вираження «простонародних» соціально-моральних цінностей і ширше – світоглядно-емоційних структур» [4, с. 307]. На наше переконання, тяжіння до зображення соціально-моральних цінностей і світоглядно-емоційних структур спостерігаємо також і в романістиці А. Свидницького та Т. Фонтане. Зокрема, спільним для цих письменників є реалістичне зображення етико-моральних проблем суспільства ХІХ ст. на прикладі трагічних історій двох родин – подільської священицької родини Люборацьких («Люборацькі» А. Свидницького (1886)) та німецької дворянської сім'ї фон Бріст («Effi Briest» (1894–1895) Т. Фонтане).

Формулювання мети статті. У нашій розвідці з-поміж проблем, що їх порушили А. Свидницький і Т. Фонтане, ми хотіли б акцентувати увагу на феміністичному аспекті романів «Люборацькі» та «Effi Briest».

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. У романах «Люборацькі» А. Свидницького та «Effi Briest» Т. Фонтане ми маємо справу з «чоловічими текстами», які можна з упевненістю назвати «феміністичними» з огляду на те, що їхні автори свідомо кидають виклик не так патріархальному літературному канону, як патріархальному суспільству. У цьому й полягає їхня основна ідеологічна наснаженість. У досліджуваних творах не просто репрезентована «жіноча тема», а й висловлено протест проти панівних патріархальних стандартів і цінностей. Автори стали на захист жінки та її права на реалізацію в суспільстві.

На наше переконання, те, що жінка не мала змоги самостійно розпоряджатися власною долею в умовах тогочасного патріархального устрою, хвилювало і А. Свидницького, і Т. Фонтане. У романі «Люборацькі» спостерігаємо майстерне зображення трагічної долі Ориси, доньки священика Люборацького. Чуйний характер доброї та покірної Ориси зображено з допомогою авторської характеристики її внутрішнього стану: під час похорону отця Гервасія, зауважує письменник, «Орися й плакала б, та не могла: за серце стиснуло, аж мову

замкнуло, і сльози наче зав'язав, наче камінням їх приклав у грудях, хоча би одна навернулась – так ніт» [7, с. 89]. На противагу зіпсутій «великосвітським» вихованням Масі, Оріся слухається матері й кориться волі близьких – одруження із зайдою Тимохою дасть змогу родині вдови священника залишитися на парафії, адже загроза бути вигнаними громадою надто очевидна. Т. Фонтане теж часто описує внутрішні переживання Еффі в межових ситуаціях: «Arme Effi, du hattest zu den Himmelwundern zu lange hinaufgesehen und darüber nachgedacht, und das Ende war, daß die Nachtluft und die Nebel, die vom Teich her aufstiegen, sie wieder aufs Krankenbett warfen...» («Бідолашна Еффі, ти надто довго дивилася на небесні дива, надто довго роздумувала про них, і ось, як наслідок, прохолодне нічне повітря і туман, що піднімався над ставом, знову поклали тебе в ліжку...»). – Тут і далі переклад з німецької – наш. – О. Ч.) [11, S. 268].

Однак почуттями безталанниць не цікавляться навіть власні батьки, хоча саме їм належить виключне право розпоряджатися долею доньок в ім'я вищої мети – добробуту та «чесного імені» роду. Лише після смерті дітей батьки розуміють власні помилки, спричинені упередженнями та стереотипами: Брісти намагалися нерівним шлюбом забезпечити продовження дворянського роду, а Люборацька силкувалася зберегти парафію за рахунок щастя й життя доньки.

Для опису своїх героїнь А. Свидницький та Т. Фонтане використовують живописний та паспортний портрети, які мають також важливе символічне значення. Так, зовнішня краса Масі («...собою була чорнобрива, повновида, коса густа, світліша від брови, губи складні, живо-червоні, і лиця аж горять» [7, с. 35]) певною мірою відображає характер дівчини, яку автор зображає сором'язливою, доброчесною та роботящою. Та під впливом «виховання» пані Печержинської Маса стала цуратися своєї природної краси. Як зауважує, М. Шкандрій, у романі А. Свидницького «паралеллю до зовнішньої метаморфози Масі, що п'є оцет, аби мати бліде, змарніле личко, як у “панянки”, є її внутрішня трансформація: вона стає жорстока, зажерлива й зарозуміла» [9, с. 240]. «Панська» краса дисонує з вродою української дівчини, яка незворотно зникла: «...попід очі смуги, наче сажею повиводив: щоки позападали, обличчя витяглось, і губи зблідли, і брови наче злиняли; на виду аж сині жили знати. Та така тонка в перехваті, аж страшно, щоб не звихнулась...» [7, с. 85]. У романі Т. Фонтане велике значення відіграє зображення дитячого одягу юної

Еффі, яким автор підкреслює внутрішню неготовність дівчини (по суті, ще дитини) до шлюбу: «Effi trug ein blau und weiß gestreiftes, halb kittelartiges Leinwandkleid, dem erst ein fest zusammengezogener, bronzefarbener Ledergürtel die Taille gab; der Hals war frei, und über Schulter und Nacken fiel ein breiter Matrosenkragen» («На Еффі була проста широка, як халатик, полотняна сукня в блакитну й білу смужку, стягнута на талії шкіряним поясом; шия була відкрита, а на плечі спадав широкий матроський комірець») [11, S. 14]. Цікаво, що, описуючи зовнішність фон Бріста та Геерта Інштеттена, письменник небагатослівний і застосовує максимально стисле паспортне портретування: «...und gleich danach überschritt Ritterschaftsrat von Briest, ein wohlkonservierter Fünfziger von ausgesprochener Bonhomie, die Gartensalonschwelle' – mit ihm Baron Innstetten, schlank, brünett und von militärischer Haltung» («...і невдовзі в зимовий сад увійшов радник дворянства фон Бріст, гарно збережений п'ятдесятирічний чоловік із вишуканими манерами, а з ним барон Інштеттен, стрункий, брюнет із військовою виправкою») [11, S. 27].

Образ старої Люборацької, на нашу думку, має глибинний символічний зміст і допомагає зрозуміти авторський задум та власне цілісну ідею твору. Як відомо, образ Magna Mater (архетип Великої Матері) – центральний для української літератури. Свідомо чи несвідомо звертаючись до символіки й атрибутики Magna Mater, українські письменники у творах (які ввійшли до канону української літератури завдяки своїй естетичній вартості) часто експлікували не так власні авторські художні ідеї, як ментальність багатостраждальної нації, що історично та психологічно заґрунтована на Жіночності. У релігійному аспекті образ Magna Mater проявляється в Марійському культі, що постав завдяки особливому складу колективного несвідомого українського народу, для якого жінка-матір була основою суспільства, «запорукою та гарантом моральності, життєдайності родини і суспільства» [5, с. 135].

За К. Г. Юнгом, Е. Нойманном, Ю. Крістєвою та іншими представниками аналітичної школи психоаналізу, архетипу Великої Матері властива низка суперечливих атрибутів, однак аналіз української літератури засвідчує тяжіння письменників до саме християнського варіанта Magna Mater. Таким чином, трагічний образ Люборацької, яка бачить страждання власних дітей і стає свідком їхньої наглої смерті, є, на нашу думку, образом України, що не може захистити

своїх синів і дочок. Люборацька постійно апелює до слів свого батька про прикмети настання Судного дня, намагаючись пояснити для себе причини деградації власної родини. Для українського поневоленого народу, на переконання А. Свидницького, апокаліптичні часи вже настали, адже останні адепти питомо української духовності та культури – українські священицькі родини – безславно вимирають під згубним впливом польського католицизму та російського православ'я, так і не реалізувавши жодної надії українців на національно-культурне відродження (недарма мрія Антося про створення української школи так і залишиться мрією).

Чоловік Орісі, Тимоха Петропавлівський, утілює в собі образ Російської імперії, яка, будучи християнською православною країною, все ж не може відмовитися від спокуси дивитися зверхньо на своїх ближніх братів-«хохлів» і дозволяє собі поводитися з ними як заманеться. Як зазначає Н. Данюк, «його рабовласницьке ставлення до жінки проявилось уже у епізоді знайомства з родиною українського священика: кожну дівчину він оглядав, як на рабському торжищі, а коли йому зауважили, що без власної згоди попівна не вийде за нього заміж, його відповідь хибувала великодержавною шовіністичністю» [3, с. 138]. Ганебні оглядини якнайповніше характеризують вихованця Тульської духовної семінарії, який уподібнюється тиранічному вершителю людських доль. Безталанній дівчині не залишається нічого іншого, як іти під вінець із приїжджим священиком: «обставини роблять Орісю безсловесною істотою, живою річчю. Побачивши свого судженого, вона не може, не має права сказати ні “так”, ні “ні”» [8, с. 199–200].

Схожий на Орісю жіночий образ-характер є і в романі Т. Фонтане «Effi Briest». Еффі теж примусово віддають заміж батьки. Щоправда, вона, з огляду на свій вік, спершу досить спокійно сприймає перспективу вийти заміж за нелюба, це уявляється їй цікавою пригодою. Легковажачи своїми почуттями та майбутньою долею, під тиском батьків Еффі погоджується на «вигідний» і «вдалий» шлюб зі значно старшим бароном Інштеттенем, який свого часу упадав ще за її матір'ю. Як зауважує О. Анненкова, «Т. Фонтане намагається уникнути коментарів і власних оцінок, йому досить характеристик, що надають його героям під час, на перший погляд, малозначних бесід інші персонажі твору» [1, с. 163]. Перед весіллям Еффі зізнається матері про свій страх, адже майбутній чоловік має усталені поняття

про навколишній світ (у тексті роману – «принципи»), а в неї – ще дитини – подібних «принципів» немає.

Як і Оріся, Еффі робить помилку, погодившись із позицією батьків та вийшовши заміж. Подальше подружнє життя – це існування без родинного щастя. Попри, здавалося б, цілковиту неподібність чоловіків Еффі та Орісі, впадають у вічі спільні риси їхньої тиранічної поведінки. Конструюючи власні імперські світи в мініатюрі, Геерт Інштеттен і Тимоха Петропавлівський очевидно взоруються на порядки в реально існуючих патріархальних імперіях. Перебираючи на себе ролі деспотів, Геерт і Тимоха, мізерні духовно, намагаються компенсувати власні комплекси цинічним поводженням із дружинами. Для Геерта найважливішою є його чиновницька кар'єра ландрата, а розміреність власного життя не передбачає уваги до дружини. Страх перед імперським великодержавницьким механізмом породжує «принципи», які не дозволяють Інштеттену пробачити Еффі адюльтер семирічної давності. Барон не може допустити можливий поголос про його слабкодухість серед подібних йому чиновників (справжніх друзів він не має) і тому виступає ініціатором дуелі з кривдником Крампасом. Опісля він розуміє, що потрапив у полон власних упереджень – адже мусить і надалі «грати комедію».

Холодної розсудливості Геерта бракує Тимосі, який із пафосом загарбника поводить у родині Люборацьких і в селі Солодьки. Тимоха підозрює, що Оріся подумки бажає йому смерті, й постійно мордує її та стару Люборацьку. А. Свидницький протиставляє два типи ментальності в романі – українську та російську, зображуючи неприйняття українською громадою Солодьків негативних рис останньої, що втілені в образі-характері хулігана та п'яниці Тимохи. Він уособлює колонізаторів України, для яких брутальне, зверхнє поводження з автохтонами та їхньою культурою не є чимось незвичним [9, с. 344–345]. Імперський дискурс, який творять і репрезентують Геерт та Тимоха, перемагає, доводячи конфлікт до єдино можливої форми безмовного опору жінок – смерті.

Певне смислове навантаження несуть імена жіночих персонажів. Геерт Інштеттен ще до шлюбу називає Еффі в листах «маленькою Євою». Це звертання натякає на можливу зраду дружини і, свідомо чи несвідомо переінтерпретовуючи біблійний сюжет Першої книги Мойсейового П'ятикнижжя, автор визначає майбутню долю Еффі (роль архетипного Змія-спокусника відведена Крампасу). Щоправда, сюжет

розгортається інакше, ніж у Старому Завіті: Адам-Геерт свою провину перекладає на Єву-Еффі, яка, втім, звинувачує не Змія-Крампаса, а Адама-Геерта: «Ein Streber war er, weiter nichts. – Ehre, Ehre, Ehre... und dann hat er den armen Kerl totgeschossen, den ich nicht einmal liebte und den ich vergessen hatte, weil ich ihn nicht liebte. Dummheit war alles, und nun Blut und Mord» («А він честолобець: всюди в нього честь, честь, честь... Він застрелив нещасну людину, яку я навіть не любила і забула саме тому, що не любила. Все було дурницею, а закінчилося вбивством і кров'ю») [11, S. 252].

Для увиразнення позитивних рис жіночих персонажів письменники вводять у тексти романів їхніх антиподів – образи-характери, позначені негативними рисами. Так, Мася, сестра Орисі, після курсу навчання в пансіоні пані Печержинської, з погордою ставиться до власної родини, стараючись викоринити із себе те, що їй здається «хлопством», а насправді є добропорядними рисами. Т. Фонтане протиставляє Еффі Софі Цвікер, яка вдало вміє приховувати власні любовні пригоди, а після того, як історія з дуеллю Інштеттена набуває розголосу, радниця зловтішається нещастям «подруги», смакуючи подробиці розлучення.

Неоднозначним жіночим образом-характером є кохана Антося Люборацького – Галя. Спершу А. Свидницький поетизує образ красивої та вразливої дівчини, яка здатна на глибокі переживання, скажімо, від туги за Антосем: «І стисне її за серце від таких думок. Защемить бідненьке, заб'ється, і ні в кого порадоньки попрохати, лиш сльози – та Божа роса – сполощуть його трохи, і все пройде» [7, с. 170]. Та з епілогу роману читач дізнається, що Галі важило не так кохання, як перспектива стати попадею (хай навіть і в статусі дружини потворного та підлого Робусинського), тож вона зраджує Антосеві й не перечить із суто меркантильних міркувань проти вигнання Люборацьких із села.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, схожість жіночих характерів у А. Свидницького та Т. Фонтане зумовлена близькістю їхніх естетичних принципів: у романах виховання бачимо оновлення підходів до зображення жінки. А. Свидницький і Т. Фонтане зі співчуттям описують невдалі спроби самореалізації жінок у патріархальному суспільстві, у якому в них відбирають невід'ємні людські права на власну думку, освіту, материнство і навіть життя. Без сумніву, продуктивним буде й подальший розгляд феміністичного

дискурсу у творчості Т. Фонтане в зіставленні з іншими прозовими творами українських письменників-реалістів другої половини XIX ст.

Джерела та література

1. Анненкова О. С. Зарубіжна література XIX століття: європейська реалістична проза 1830–1880-х років / О. С. Анненкова. – К. : Знання України, 2006. – 438 с.
2. Волков Е. М. Роман Т. Фонтане «Эффи Брист» : учеб. пособие для филол. фак. пед. ин-тов / Е. М. Волков. – М. : Высш. шк., 1979. – 88 с.
3. Данюк Н. А. Творчість Анатолія Свидницького у розвитку суспільно-політичної та літературної думки України другої половини XIX ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література» / Данюк Н. А. – К., 2004. – 222 с.
4. Наливайко Д. Компаративістика й історія літератури / Дмитро Наливайко. – Х. : АКТА, 2007. – 426 с. – (Серія «Університетські лекції»).
5. Ортинський І. Під Твою милість прибігаємо: роздуми про історію та суть Марійської побожності / Іван Ортинський. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2004. – 190 с.
6. Погребна В. Л. Проблеми фемінізму в російській критиці і романах письменниць другої половини XIX століття : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : спец. 10.01.02 «Російська література» / Погребна В. Л. – К., 2004. – 38 с.
7. Свидницький А. П. Роман. Оповідання. Нариси / А. П. Свидницький ; [передм. П. П. Хропка]. – К. : Наук. думка, 1985. – 570 с.
8. Сиваченко М. Є. Анатолій Свидницький і зародження соціального роману в українській літературі / М. Є. Сиваченко. – К. : АН УРСР, 1962. – 415 с.
9. Шкандрій М. В обіймах імперії: російська і українська літератури новітньої доби / Мирослав Шкандрій ; [пер. П. Таращук]. – К. : Факт, 2004. – 496 с.
10. Шовалтер Е. Феміністична критика у пущі / Елейн Шовалтер // Антологія світової літературно-критичної думки XX ст. / підготов. текстів, прим., упорядкув., ред. М. Зубрицької]. – [2-ге вид., допов.]. – Львів : Літопис, 2002. – С. 680–699.
11. Fontane T. Effi Briest : Roman / Theodor Fontane. – Köln : Anaconda Verlag GmbH, 2005. – 272 S.

Чик Ольга. Феміністический дискурс в романах «Люборацкие» А. Свидницького и «Effi Briest» Т. Фонтане. В статье рассматриваются «мужские тексты» А. Свидницького и Т. Фонтане – романы «Люборацкие» и «Effi Briest», которые можно обозначить как «феміністические» ввиду того, что их авторы сознательно бросают вызов не только патриархальному литературному канону, но и патриархальному обществу. Типологическое сходство женских характеров в А. Свидницького и Т. Фонтане обусловлено близостью их эстетических принципов: в обоих романах воспитания видим обновление подходов к изображению женщины. Украинский и немецкий писатели делают акцент на изменении портретных характеристик и внутреннего мира женских персонажей в процессе становления характера, подчеркивая дискриминационные моменты, которые так и не позволяют женщинам занять должное место в обществе. Созвучна и

проблема соціальної емансипації жінки в патріархальних Російській і Германській імперіях другої половини XIX в.

Ключевые слова: роман виховання, патріархальне суспільство, жіночий образ, компаративна типологія.

Chyk Olga. The Feminist Discourse in the Novels “The Liuboratski” by A. Svydnytskyi and “Effi Briest” by Th. Fontane. The article deals with novels “The Liuboratski” by A. Svydnytskyi and “Effi Briest” by Th. Fontane, which can be defined “feminist” since their authors consciously challenge not so a patriarchal literary canon as a patriarchal society. Typological similarities in female characters are conditioned by the proximity of their aesthetic principles. In the novels there are updated approaches to the image of women. Ukrainian and German writers have focused on changing the characteristics of the portrait and the inner world of the female characters in the process of formation of character, emphasizing the discriminatory aspects that did not allow women to take their proper place in society. The problem of the social emancipation of women in the patriarchal Russian and German empires of the second half of the XIX century is also common in the novels.

Key words: the Bildungsroman, a patriarchal society, the image of woman, comparative typology.

УДК 821.161.2-31

Мар'яна Штогрин

ХРОНОТОП ПОДОРОЖІ ЯК МОДЕЛЬ ІНІЦІАЦІЇ В ПОВІСТІ А. КУЗЬМЕНКА «Я, “ПОБЕДА” І БЕРЛІН»

У цій статті зосереджено увагу на аналізі домінуючих елементів поетики повісті А. Кузьменка «Я, “Победа” і Берлін» – героя та хронотопу. Розглянуто співвідношення «терену» та міста, означено ключові локуси хронотопу подорожі та проаналізовано міське життя як світоглядну парадигму.

Ключові слова: місто, хронотоп, подорож, сюжет, герой, ініціація.

Постановка наукової проблеми та її значення. Історичний розвиток людської цивілізації обумовлює нові теми в літературі, ті, які відображають реалії та прикмети оновленої сучасності. Справжнім художнім відкриттям для української прози та драматургії минулого століття стала міська тематика, яка відтворювала стрімкі процеси урбанізації та науково-технічного поступу, що суттєво позначилися на суспільно-політичному та духовному житті людської